

GYENIS ANDRÁS S. J.

JÉZUS SEREGÉBEN

MI A JEZSUITA REND?

S Z A L É Z I M Ű V E K

ISTEN NAGYOBB DICSŐSÉGÉRE

SOROZAT KÖNYVEI

1.

GYENIS ANDRAS S. J.

JEZSUITA ÜNNEPEK

58 oldal. Ára 50 fillér.

2.

GYENIS ANDRAS S. J.

A JEZSUITA REND HAZANK-
BAN

64 oldal. Ára 60 fillér.

3.

GYENIS ANDRAS S. J.

JÉZUS SEREGÉBEN

Mi a Jezsuita rend?

48 oldal. Ára 50 fillér.

4.

RÉGI MAGYAR JEZSUITA
RENDAHÁZAK

92 oldal. Ára 90 fill.

JÉZUS SEREGÉBEN

Isten nagyobb dicsőségére

3

Szalézi Művek

JÉZUS SEREGÉBEN

MI A JEZSUITA REND?

ISMERTETI :

P. GYENIS ANDRÁS S. J.

SZALÉZI MŰVEK

Imprimi potest. No. 603|1941. Budapestini die 3. Junii 1941.
Eugenius Somogyi S. J. Praep. Prov. — Nihil obstat. Carolus
Szitkey S. S. censor dioecesanus. Imprimatur. No. 4415|1941.
Vacii, die 9 Augusti 1941. Dr. Michael Vaszary Provicarius
Generalis.

ELŐSZÓ

A Jézustársaság vagy jezsuita rend immár 400 éve szolgálja életével, tevékenységével s ha kell, vérével is, a Krisztus-ország ügyét. A négyévszázados tevékenység eredményeit, győzelmeit vagy vereségeit a történelem lapjai örökítették meg és a közemlékezés tartja valamilyen alakban nyilván. Vagyis a Jézustársaság egész élete és hatása történelmi tényező volt, éppezért történelmi tényé vált.

Sokan közelebbről szeretnék megismerni a rend multját és jelenét, szívesen tanulmányoznák belső szervezetét és áttekintnék hatását a hitélet, nevelés, oktatás, tudományosság és művelődés széles területén. Vagyis keresik a rend lényegét és kifelé mutató értekeit.

Mindkettőt az a szellem határozza meg, melyet a rendalapító Loyolai Szent Ignác lehelte belé. Ignác és a Jézustársaság összetartoznak. E kettőt csak együtt ismerhetjük meg tökéletesen. Viszont mindkettőnek van mondanivalója a mának, korunk emberének. Ez magyarázza meg talán azt a tényt, hogy a Jézustársaság ma a legnépesebb férfirend a katolikus Egyházban.

A jelen kis füzetnek az a hivatása, hogy

bemutassa a rendet alapítóján keresztül, lelkesítő eszményének és életalakító törvényeinek tükrében, rámutat a szentgyakorlatok csúcsaira, néhány vonással felvázolja a Társaság történetét és magyar vonatkozásait.

Igy készül el az eszmény és valóság szoros összefüggéséből az a hű kép, melyet az érdeklődő e füzet lapjain lát kialakulni.

Kikhez szólnak e sorok? Minden érdeklődőhöz! Elsősorban a jóbarátokhoz, hogy még jobban megismerjék a rendet. De az ellenfelekhez is, hogy ismereteiket helyesbítsék. Legfőként azokhoz a nemeslelkű ifjakhoz, akik nemcsak ismerni akarják a Társaság életeszményét, hanem követni is! Tüzet fogott a lelkük? Kövessék a hívó szót! Van bennük lendület? Induljanak a tisztább magasságok felé! Ott áll és várja őket a Jellem és Eszmény: Úr Jézus Krisztus. Utat mutat Kaszap István, aki szívesen adta életét Krisztusért.

A jezsuita népies szóelemzés szerint: *Jesuita!* Ha odaállsz az Üdvözítő elé a nagy kérdéssel: Mit kell tennem, hogy elérjem az örök életet? Megadja a választ: *Ha tökéletes akarsz lenni... jöjj, kövess engem!* *Jesuita!* Szánd el magad a nagy munkára: Isten nagyobb dicsőségére, az Egyház és Haza javára!

Budapest, 1941. június 1. Pünkösd.

P. Gyenis András S. J.

1. A RENDALAPÍTÓ.

Loyolai Szent Igánc olyan kivételes személyiség, amilyen egyedülálló jelenség Szent Benedek vagy a két nagy kolduló rend alapítója: Assisi Szent Ferenc és Szent Domonkos, vagy akár Bosco Szent János. Megegyeznek a nagy célokban és mégis mindegyik egészen másszabású jellem. Ignác alakjában a hős és lovag, Krisztus vitéz katonája dobban szemünk elé. Rokonszenvessé teszi tetterős lelkisége, egész lényét felmagasztosító hősiessége, valóságérzéssel megáldott magasröptű szelleme, katonás fegyellemmel párosult lelki mélysége, munkásságának aprólékos pontossága és célkitűzésének hatalmas világtávlat.

Ignác szüleinek utolsó, azaz tizenharmadik gyermeke volt. Ha szülei nem vállalták volna utolsó gyermeküket, ma nem lenne talán jezsuita rend, nem ismernők a szentgyakorlatokat, talán a katolikus Egyház is kisebb volna! Megdöbbenő gondolat!

A későbbi rendalapító 1491-ben született: tehát az idén emlékezünk meg születésének 450-ik évfordulójáról. Magas hegyek koszo-

rújában szelíd lejtésű lapály, néhány község között ódon várkastély: ez Ignác szűkebb hazája és szülőföldje. Amit örökségbe kapott, nem lehetett sok s mégis a legtöbb volt: egészséges testben ép lélek, nemes jellem, józan ész és férfias önérzet. Erre az alapra épül fel vitézsége, hősi lelkesedése, vállalkozó kedve és tág látóköre. Ilyen örökséggel és felszereléssel indult Ignác a nagy útra, előbb a földi király szolgálatára.

HIVEN ÉS BÁTRAN!

Századforduló közeledett. A Pireneusoktól délre nagy változások történtek. Castiliai Izabella és Aragoniai Ferdinánd 1469-ben frigyre léptek egymással. Egykézben egyesült a két legnagyobb spanyol tartomány, olyan tény, mely döntő befolyással készítette elő a gyorsan feltörekvő spanyol nagyhatalom útját. Egy évre Ignác születése után hosszú és elkeseredett harc után az uralkodópár elfoglalta Granadát és ezzel megtörte az izlám hosszú évszázadokra terjedő Ibér-félszigeti uralmát. Ugyanebben az évben fedezi fel Kolumbusz Kristóf Amerikát s megkezdődik az önálló és szabad Spanyolország gyarmatpolitikájának és világbirodalmának első fejezete. A nemzeti egységet fenyegető zsidókat és mórokat kitéssékelték az országból, szerencsés házassággal és vállalkozó hadjáratokkal tekintélyes országrészeket szereztek és a kiterjedt spa-

nyol-Habsburg uralomnak az alapját vetették meg. Ilyen értelemben mondhatták a fiatal V. Károly császár-királyról: birodalmában sohasem nyugszik le a nap.

Ignác kifejlő nagy lelkéről tanúskodik, hogy népének és hazájának növekvő nemzeti nagysága lelkesítette. 1504-től 1517-ig udvari és katonai szolgálatot teljesített Izabella királynő főkincstárosának, Velasquez János udvarában. Legmagasabb életcéljának azt tekintette, hogy küzdjön hazája és királya dicsőségéért s nagyságáért. 1518-ban felajánlotta szolgálatát Navarra alkirályának, Manrique Antalnak és így került Pamplonába, a határmenti megerősített városba. 28 éves, merész és öntudatos katonatiszt. Élete alig különbözött kora harcosainak életétől. Najera város egyik felkelését gyors ostrommal leverte és 1521-ben Pamplonát védi a francia betörő hadsereg ellen. Halálmegvetéssel harcolt a bástyákon, mikor a francia csapatok már-már behatoltak a várfal résein. Ignác tovább küzdött és ekkor egy ágyúgolyó szétroncsolta jobb lábát és a balt is megsebesítette. A győztes franciák Loyolába szállították a sebesült hőst. Itt, úgy látszott, hogy összeroncsolt jobb lába meggyógyult, ám ekkor kitünt, hogy a csont hibásan forrt össze. Az orvosok kijelentették, hogy a lábat újra el kell törni és a csontot megfelelő helyre forrasztani. Még egyszer kiállotta a nagy kínszenvedést. Semmi más nem jelezte az átérzett fájdalmat,

mint összeszorított ökle. Mikor a csontok újból összeforrtak, a térde alatt az egyik szilánk kiállt. Ez tűrhetetlen volt az önérzetes lovag előtt; megkérdezte tehát a sebészt, hogy eltávolítható-e a kis szépséghiba. Így azután elhatározta, hogy a kiálló csontot levágatja. Ilyen volt ennek a fiatal hősnek, aki megvetette a halált és a fájdalmat, egész lelki beállítottsága. Most, hogy egészsége helyreállt, készült, hogy felvegye a kardot és újból mozgalmas harcokba induljon hazájáért és a megáhitott dicsőségért. Am Istennek nagyobb tervei voltak vele.

ISTEN UJJA!

Ignác a betegség unalmas napjaiban szórakozásul lovagregényeket kért. A kastélyban nem volt ilyen könyv. Így azután Krisztus életét és a szentek történetét adták kezébe. Épen ezek az olvasmányok voltak az útjelzők, melyek az evilági élet nyugtalanságából Krisztus békéjébe kalauzolták.

Hetek és hónapok teltek el a küzdelemben. Ignác lelkében újra meg újra feltámadt a harci vágy és a szereplés dicsősége. Ekkor eléje dobbantak az olvasmányok nagy alakjai. Felvillant lelki szeme előtt Krisztus örök királyságának végtelen távlata, melyhez képest minden földi királyság csak halvány ködkép. A szentekben, jelesül a Poverellóban és Szent Domonkosban a legnagyobb Király lovagjait látta. Olyan hősiességű szép világot

csodált bennük, mely isteni magaslatok felé irányította.

És küzködése közben megtanult Ignác a bensejében jelentkező hangokra figyelni. Itt sajátította el azt az emberismeretet, melyről egész élete és működése tanuskodik. Ignác e megfigyelésben saját lelkiismeretébe tekint és benne visszhangzik Istennek szózata, mely a lényegesre, az igazi értékekre irányítja figyelmét. Több volt mint véletlen, hogy a belső lelki összhang ekkor áll be, mely a Krisztus-képet Ignác lelkében hatalmasan és fényesen eddigi sóvárgásának tárgya fölé magasztosítja: ez ujmutatás volt, Isten ujja! A küzdelem végre is sikerült. Ignác új emberré született, felcserélte a földi király szolgálatát az örök király követésével. A véres csaták hőse Krisztus katonája lett.

KRISZTUS HARCOSA

A kegyelem feltételezi a természetet: adottságaira épít és tökéletesíti. Ignác minden adottsága vérbeli katonára vall: csupa bátorság és elszántság. Csak ez a szempont magyarázza meg későbbi életét és rendjének történetét. Krisztus a király, Ignác és Társasága: katonái. E gondolat megvalósításában eleinte nagy szerepet játszott a rajongó lovagköltészet és a katonás, harcias szellem. Mikor elindult a zarándokútra tőrrel és karddal felfegyverkezve ősei kastélyából, útközben szóba elegyedett egy mórral, aki a Szűzanyáról Ig-

nácnak nem tetsző módon nyilatkozott. A mór messze lovagolt, de Ignác még akkor is kötelességének tartotta, hogy megvédje a Nagyasszony becsületét. A mór csak véletlen folytán menekült meg Krisztus új lovagjának törszúrásától.

Március 24-ről 25-re virradó éjjel Ignác lovagi őrseget áll Monserrat kegyoltára előtt. Ekkor villan fel lelkében a megismerés, hogy Krisztus országa nem a kard országa, nem e világból való, hanem a kereszt országa, az igazság és a hit, a szentség és kegyelem, a szeretet és béke. Felcserélte tehát lovagi ruházatát a koldus gúnyjával, nem lándzsával és karddal, hanem zarándokbottal indult útnak élete új korszaka felé. Amint Krisztus és nagy apostola, Szent Pál a nyilvános működés előtt a magányba vonult vissza, így Ignác is. Ignác lelkére e közben a kísértések sötét éjjele nehezedett és pokoli viharok dúltak bensejében. Krisztus lovagja azonban nem tört le, hanem megszilárdult a lelki harcokban. A vezeklés, a kegyelem, és isteni megvilágosítás eme napjaiban feltámadt lelkében az apostolkodás, az actio catholica gondolata. Ezekből az előzményekből nőtt ki lassanként a rendalapítás eszméje.

A manrézai magány legértékesebb eredménye mégis a lelkigyakorlatos könyv, mely csekély terjedelmű ugyan, de a lelkiségi világirodalom egyik leghatékonyabb ihletője a mai napig.

Ignác önbírálattal dolgozott és világosan látta, hogy nagy tervei megvalósításához még sok előfeltétel hiányzik. Elsősorban a lelki és szellemi felkészülés. A szentföldi zarándoklás befejezése után a katonatiszt fegyelmettségével és a spanyol grand nagyvonalúságával kezdi pótolni a hiányokat. 33 éves már, amikor megkezdí a nyelvtan elemeit tanulni és 10 éven keresztül lankadatlan erővel szenteli magát a tanulmányoknak. Előbb Spanyolországban, később Párisban szerzi meg a szükséges ismereteket és itt gyűjti össze az első hűséges társakat.

SZENTPÁLI LELKÜLET

Spanyolországban tervezte Ignác a rendalapítást, Franciaországban valósította meg, végül Rómában fogadta el az alapítást az Egyház feje. Így nyilatkozott meg a jezsuita rend alapításakor annak nemzetekfölöttisége. E tekintetben is hasonlít az Egyházra és a nélkül, hogy ez a sajátossága akadályozta vagy gyengítette volna tagjaiban a népi hovatartozást, nemzeti hűséget, hazaszeretetet és áldozatkészséget. Ignác hazájából vitte magával a küzdelem tüzes lelkületét. Francia földön szerezte meg a tudományok szeretetét. Ez a két vonás mindig jellemezte a Jézustársaságot és működését. Végül Itáliában áradt Ignác és társai lelkébe a legyőzhetetlen hűség és feltétlen engedelmesség Krisztus Egyházához és a pápához.

Nincs itt szűkkeblűség és korlátozottság, hanem hatalmas távlatok tárulnak lelki szemünk elé. Ignác első párisi tanítványa, Faber Péter, a nehézkes savojai pásztorfiú, a szenvedélyes Xavier Ferenc, a koraérett észember Lainez Jakab, a sohasem-kész Salmerón Alfonz, a tüzes Bobadilla Miklós és a mélykedélyű Rodriguez Simon. Ők tették le 1534 augusztus 15-én a vértanúk szerény kicsiny templomában a fogadalmat, hogy Istenért és a lelkekért küzdenek, átkelnek a Szentföldre, de ha ez a tervük ki nem vihető, akkor Rómába zarándokolnak és a pápa rendelkezésére bocsátják magukat. Ez volt Ignác valódi terve, mert nagy lelke mélyebb volt annál, hogy pusztán tagadó célokat tűzött volna vágyódása elé.

Ha egészen meg akarjuk érteni Ignác nagy gondolatát, akkor vessünk pillantást a XVI. század forrongó korára. A mohamedánizmus csatazaja, a hitszakadás fergetege, új világ-részek felfedezése a missziós buzgóságnak új és mérhetetlen területket és lehetőségeket nyitottak meg. Ignác és társasága egy évig várt Velencében, és ekkor a hiábavaló várakozás után Rómába indultak. 1540 szeptember 27-én Jézustársaság néven elismerte III. Pál pápa az új alakulatot. Alig lehetett volna megfelelőbb nevet adni az új élcsapatnak, melynek egyetlen célja volt, hogy felépítse Krisztus országát a lelkekben és a társadalomban.

1541 április 19-én választották Ignácot a rend első főnökévé. A következő 15 esztendő t rendje kiépítésére és megerősítésére szentelte. Mái g fennmaradt 6000 levele tanúskodik sokoldalú, világot átfogó gondjáról. 1539-ben nyújtotta át a pápának a rendi szabályzat első tervezetét, melyet 1552-ben tökéletesen befejeztt. Erős kézzel, világos látással, sok szeretet és áldozat közepette vezérelte rendjét, melynek halálakor 1000 tagja volt, 100 kisebb-nagyobb rendházban és 12 rendtartományban.

Ebben a hatalmas munkában nőtt Ignác az Isten szeretetében és a tökéletes életben. Belső lényét és gondolkozását forró istenszeretet ihlette, mely a Suscipe imádságban tört elő. Ennek az imádságnak nagy és kemény áldozatos eszméjét valósította meg élete. Három vágya: a lelkigyakorlatos könyv. jóváhagyása, rendjének elismerése és a rend szabályainak befejezése, teljesedett. Életművét befejezte. A hadvezérnek már csak egy vágya volt, hogy lássa a Királyt, akiért harcolt és szenvedett. A földi zarándok elérkezett az örökkévalóság partjára. Haldokolva a pápa áldását kérte. Csak hárman álltak körülötte. Az áldás még nem érkezett meg és Ignác lelke csendben és lemondón, magányosan elérkezett a Kálvária hegyére. 1556 júl. 31-én halt meg Rómában.

E lélek titkáról sokat írtak már. Keresték a magyarázatot, nagyságának nyitját. Itt nincs titok, hanem Krisztus forró szeretete,

a kegyelem csodája és a nemes természet nagylelkű önátadó vágyakozása tárul szemünk elé.

2. ESZMÉNY ÉS TÖRVÉNY

Minden emberi közösség értékét és lényegét jórészt az a szellem határozza meg, melyet alapítója önt belé. A Jézustársaság is alapítójának lelki kisugárzása és utóélete, Ignác lovag volt. Ezt a lovagi szellemet közölte rendjével is. A lovagias életnek utánzása az eszmény, melyet a Jézustársaság maga elé tűzött. Ignác azt akarta, hogy rendjét Jézus nevéből nevezzék. A kereszt zászlaja alatt küzdjön. Egyedül az Úrnak és földi helytartójának szolgáljon. Apostolkodjék. Munkálja Isten dicsőségét, terjessze a hitet, hirdesse az ígét, adjon lelkigyakorlatot, tanítson és főleg imádkozzék. Ezek rövid, de velős szavak, melyek a jezsuita rend célját és eszményét foglalják magukba.

Jellemző a jezsuita rendre a 4. fogadalom: haladék nélkül oda menjenek a tagok, ahová a római pápa küldi őket. Legyen az a törökök, a hitetlenek, eretnekek vagy szakadárrok földje. Ez magyarázza meg a rendben uralkodó lendületes engedelmességet. A jezsuita engedelmissége Isten tökéletes és legfőbb hatalmával feltétlenül összhangban áll. Innen meríti erejét. A vele való kapcsolaton át válik az engedelmisség magasztos erkölcsi

tetté. Csak ilyen engedelmesség alakíthatta a Jézustársaságot jól rendezett hadsereggé, amely bátran indul harcba Isten országáért, Krisztus királyságáért.

3. A LEGFŐBB ISKOLA

A jezsuita rend lényegét még az az út is meghatározza, melyen a rend célja felé törekszik. A rend célja Krisztus követése, Krisztus szolgálata. A lelkigyakorlatos könyv kifejti előttünk ezt az utat és irányít. A lelkigyakorlatok lelke az elmélkedés. Ignác kipróbált rendszerével minden képességet: képzeletet, emlékezetet, értelmet, akaratot és kedélyt beleállít ebbe a munkába. A lelkigyakorlatnak célja az igaz életbölcseység és életalakítás.

A szentgyakorlat négy hete egyetlen alapra épül fel. Felvonul előttünk az emberi élet értelme és célja, Isten szolgálata és a lélek megmentésének feladata. Erre a gondolatkörre épül fel a piramis Istenhez.

Az első hét a tisztulás útja, a második hét bevezetője elmélkedés Krisztus országáról. Itt a szentignáci seregszemle bontakozik ki előttünk. A második és harmadik hét a megvilágosodás útja. Itt alakul át és öltözik a lélek Krisztusba. A megtestesült és szenvedő Krisztus példája a lelket áldozatkésszé teszi és szent harcokra lelkesíti. A negyedik hét az Istennel egyesülés útja. A lélek ekkor

mintegy csodás isteni átváltozás állapotába jut, a hatékony kegyelem árad ki reá. Élete a tiszta szeretet himnusza. Remélheti, hogy amint együtt tartott a küzdő és szenvedő Krisztussal, azonképen biztosan eljut a megdicsőült Krisztushoz is.

A lelkigyakorlatok rendszere a jezsuita kiképzésének és működésének egyik legjelentősebb tényezője. Nemcsak a jezsuita életben kétszer átélt 30—30 napi lelkigyakorlat, hanem az évente 8—10 napig végzett is ezt a célt szolgálja. A lelkigyakorlatok áldásos hatása nyilvánvaló. Isten hűségesebb szolgálata, finomultabb lelkiélet, személyes vallásosság és apostoli működés fémjelzik a komoly lelkigyakorlatokat.

4. ÉLET ÉS TÖRTÉNET

A MULT AVARJÁN

Ha az emberi közösség célja és iránya jó, akkor a története sem lehet rossz. Minden emberinek megvannak a gyengéi, így a Jézustársaságnak is. Ám a hiányok és gyarlóságok, melyek minden emberhez hozzátapadnak, nem homályosíthatják el tekintetünket, hogy észre ne vegyük a rend történetében megnyilvánuló nagyvonalúságot.

A Jézustársaságot kezdettől fogva jellemezte az apostoli lelkület. Nemcsak Európában, hanem Amerikában, Afrikában és Ázsiában is csakhamar megjelentek az új rend

tagjai, hogy megtartsák a hűséges hívőket őseik hitében, másokat visszahódítsanak és megtérítsenek. Canisius a német birodalom területén, Bobadilla Itáliában, Auger és Cotton Franciaországban, Skarga lengyel földön működött nagy sikerrel. Xavier Indiában és Japánban, Anchieta Braziliában, Ricci Máté és Schall Kínában, Nobili Indiában, Valignani Keleten, Marquette Észak-Amerikában hatott és alkotott Isten országáért. Nevüket a történetírás a legnagyobbak között tartja nyilván. Az ő és követőik tevékenysége nélkül el sem képzelhető az újkor Egyháza és missziós tevékenysége. A jezsuita rend térítő eszközei nem az erőszak és a fegyverek, hanem a lelki hatás, igehirdetés, buzgóság, szeretet. A rend egymásután megnyíló iskolái, intézményei elmélyítették az apostoli hatásokat. A XVII. század elején már 13,000 rendtag működött 32 rendtartományban. A jezsuiták működésének eredményeit megsokszorozták a hozzájuk csatlakozó világi apostolok, elsősorban a Mária Kongregációk lelkes tagjai.

A rend 100 év forgása alatt elérkezett a virágzás csúcspontjára. Külső és belső veszélyek fenyegették magasra ívelő épületét. A rend jelentőségét nemcsak a pápák és főpapok, de a világi nagyok is értékelték. Így történt, hogy királyok és más fejedelmi személyek a jezsuiták közül választották gyónatójukat és utódaik nevelőit. Ez a szoros belső összeköttetés olyan feladatokat is hozott

magával, amelyekre Ignác az alapításkor nem gondolt. Az uralkodók a jezsuitákban bölcs tanácsadókra találtak világi és politikai kérdésekben is. Sok jót műveltek vállalkozásaikban, többen azonban bennrekedtek volna a politika útvesztőjében, ha előljáróik közbe nem lépnek. De ennél veszélyesebb volt, hogy sokakban felkeltették az irigységet és féltékenységet. Ez magyarázza meg azután azt a küzdelmet, amelyet nemcsak másvallásúak, hanem a katolikus tábor szélsőséges elemei is, így pl. a janzenisták, a rend ellen felidéztek. Végzetesebb volt az a szervezett hadjárat, mely Portugáliából kiindulva rágalmakkal, üldözéssel, börtönnel, számkivetéssel iparkodott a rendet tönkretenni.

Pombál és a szabadkőműves kormányok nyomására XVI. Kelemen pápa 1773 július 21-én a jezsuita rendet feloszlatta. Nem büntetésből, hanem a békesség végett történt ez a lépés.

A protestáns Nagy Frigyes porosz király és a görögkeleti II. Katalin orosz cárnő nem engedték meg a pápai rendelkezés kihirdetését, így azután Poroszországban még néhány évig, Oroszországban 1820-ig fennmaradt a rend. 1801-ben VII. Pius pápa elismerte a Társaság fennmaradását és 1804-ben visszaállította a rendet Nápolyban, Sziciliában és Pármában. Visszatérése után napoleoni fogásából 1814 augusztus 7-én az egész földre kihirdette visszaállító rendelkezését.

Az eltörlés után következett be a francia forradalom, melynek végzetes eszméi kiáradtak az egész földre. A következő korszak a rendezés, szervezés és béke jegyében telt el, de a Jézustársaság életéből ezután sem hiányzott a kereszt, a szenvedés misztériuma.

HÁNYAN ÉS HOL?

A Jézustársaság ma az egész földre kiterjed. 1941-ben 50 rendtartományban jóval több mint 26.000 tagot számlál, köztük a fele áldozópap. Csodálatraméltó a munka, melyet ez a 26.000 ember végez. A jezsuita rend templomaiban az egyetlen 1938-ik évben 20 millió áldozás volt. Egyetemek, főiskolák, középiskolák, kollégiumok, nevelőintézetek helyei a rend iskolai tevékenységének. Több mint 100.000 növendék látogatja a Társaság intézeteit és iskoláit. 349 középiskola, 19 pápai egyetem és főiskola, 21 világi egyetem és főiskola, kb. 100 rendi vagy papnevelő főiskola, 23 csillagvizsgáló intézet, 100-nál több lelkigyakorlatosház, összesen 1000-nél több rendház és templom az a keret, amelyben a rend működése hat, alkot és gyarapít. 1100 folyóirat: tudományos, lelkeségi, hitbuzgalmi és társadalmi a betűk erejével közelítik meg a lelkeket. 50 missziós területen 4000 jezsuita hithirdető és sokezer munkatársuk fáradozik a gondjukra bízott 200 millió pogány megtérítésén.

A Jézustársaság egyetemes létszáma 1940 elején így alakult.

Voltak kisebb-nagyobb eltolódások, de az összes létszám csak gyarapodott.

Assis- tencia	Rendtartomány neve	Központja	pap	papn.	testvér	összes	
Itáliai	Római	Róma	157	121	76	354	
	Nápolyi	Nápoly	162	146	115	423	
	Szicíliai	Palermo	131	169	119	419	
	Torinói	Torino	199	95	70	364	
	Velence—milánói	Padova	253	173	220	646	
	<i>Összes létszám</i>		902	704	600	2206	
Középeurópai	Magyar	Budapest	138	129	98	365	
	Ausztriai	Bécs	230	134	103	467	
	Északnémet	Köln	430	134	172	736	
	Keletnémet	Berlin	140	114	62	316	
	Délnémet	München	293	146	178	617	
	Lett- és észtfországi	Riga	4	6	1	11	
	Litvániai	Kaunas	17	40	45	102	
	Holland	Hága	365	241	134	740	
		<i>Összes létszám</i>		1617	944	793	3354

Assis- tentia	Rendtartomány neve	Központja	pap	papn.	testvér	összes
Francia	Champagnei	Reims	505	222	134	861
	Párisi	Páris	430	209	132	771
	Lyoni	Lyon	416	170	131	717
	Toulousei	Toulouse	435	192	132	759
	<i>Összes létszám</i>		1786	793	529	3108
Spanyol	Aragoniai	Barcelona	437	233	221	891
	Baeticai	Sevilla	211	173	102	486
	Kastíliai	Bilbao	456	291	333	1080
	Leóni	Palencia	367	240	220	827
	Portugál	Lissabon	145	129	101	375
	Toledo	Madrid	166	140	120	426
	<i>Összes létszám</i>		1782	1206	1097	4085
Angol	Angliai	London	505	260	138	903
	Ausztráliai	Melbourne	109	105	22	236
	Délbelga	Bruxelles	472	288	73	833
	Északbelga	Bruxelles	480	291	135	906
	Alsókanadai	Montréal	277	291	129	697
	Felsőkanadai ír	Toronto Dublin	117 214	142 207	42 61	301 482
	<i>Összes létszám</i>		2174	1584	600	4358

Assis- tentia	Rendartomány neve	Központja	pap	papn.	testvér	összes
Eszakamerikai	Kaliforniai	San José	187	266	54	507
	Csikágói	Chicago	413	337	87	837
	New-Yorki	New-York	679	697	170	1546
	Missouri	St Louis	472	359	132	963
	New-orleansi	New-Orleans	205	180	38	423
	Újangol	Boston	421	324	67	812
	Oregoni	Portland	194	222	48	464
	<i>Összes létszám</i>		2571	2385	596	5552
	Cseh	Prága	64	42	52	158
	Horvát	Zágráb	92	61	85	238
Szláv	Nagylengyel	Varsó	134	138	113	385
	Kis lengyel	Krakó	166	160	133	459
	Román	Totesti	15	8	11	34
	Szlovák	Pozsony	37	84	59	180
	<i>Összes létszám</i>		508	493	453	1454
	Argentínai	Buenos Aires	130	151	92	373
	Középbazil	Rio de Janeiro	75	113	47	235
	Délbrazil	Porto Alegre	130	109	99	338
	Északbrazil	Bahia	60	53	56	169
	Csilei	Santiago	66	77	43	186
Latinamerikai	Columbiai	Bogotá	133	167	121	421
	Mexikói	Mexikó	212	154	88	454
	<i>Összes létszám</i>		806	824	546	2176
	<i>Egyetemes létszám</i>	<i>1940 elején</i>	12146	8933	5214	26293

Ezek a számok arra utalnak, hogy a Jézus-társaság nemcsak a legnépesebb számú férfi-rend, hanem mint tanító és missziós szervezet is az élen halad.

HŐSÖK ÉS SZENTEK

A jezsuita rend földi életének égi visszfénye is van. A legragyogóbb jezsuita nevek azokat jelzik, akiket az Egyház oltárra emelt. 24 szent és 141 boldog került ki a Társaság tagjai közül.

Az oltárra emelt jezsuiták közül:

Szent	{	hitvalló	—	—	—	12	} 24
		vértanú	—	—	—	12	
Boldog	{	hitvalló	—	—	—	5	} 141
		vértanú	—	—	—	136	
Szent	{	püspök	—	—	—	1	} 24
		áldozópap	—	—	—	14	
		papnövendék	—	—	—	5	
		testvér	—	—	—	4	
Boldog	{	áldozópap	—	—	—	79	} 141
		szerpap	—	—	—	1	
		papnövendék	—	—	—	38	
		testvér	—	—	—	23	

Bizonyíték, mely a rend tevékenységét és jelentőségét minden szónál hatékonyabban igazolja. Több száz vértanú és hitvalló, akik hőiesen léptek Szent Ignác nyomába, fokozottan emeli ennek a dicső csapatnak jelentőségét. 185 olyan megdicsőült jezsuitáról tudunk, akiknek boldoggáavatási ügyét már megkezd-

ték Rómában s előbb vagy utóbb oltárainkon tisztelhetjük őket. A rendalapító Ignác mellett feltűnik lelki szemünk előtt a nagy hit-hirdető Xavier, a lemondás hősei Borja Szent Ferenc, Gonzaga Szent Alajos, a hitegység vértanúja Bobola Szent András, a néger rabszolgák rabszolgája Claver Szent Péter, az alázatos kapus testvér, Rodriguez Szent Alfonz, a két egyháztanító: Bellarmino és Canisius, a nyolc kanádai vértanú és társaik, a 400 éves Jézustársaság legdicsőbb tagjai és legragyogóbb ékkövei.

TOLLAL ÉS SZÓVAL

Loyolai Szent Ignác rendje minden jó esz-
közt felhasznál, hogy munkálja Isten dicsősé-
gét és a halhatatlan lelkek javát, hogy mi-
előbb egy akol legyen és egy pásztor. A szó
elhangzik, de az írás megmarad, azért maga
a rendalapító sürgette a toll apostolságát s
gondoskodott arról, hogy Xavier indiai leve-
lei és szerte az egész földön dolgozó jezsui-
ták jelentései ne tűnjenek el a levéltárak ho-
mályos öblében, hanem sokszorosítva és ki-
nyomatva ihlessék az egyetemes rend tagjait.
Igy tűnek fel egymásután jeles jezsuiták,
akik eszüket és tollukat állítják be Istenért
és a lelk. kért. A két egyháztanító: Canisius
és Bellarmino neve mellett legyen elég Páz-
mány bíboros, Suárez, Toledo és Lugo bíbo-
rosok, Vasquez, Lessius, Petau, Gretser nevét
említeni, akik sok más rendtársukkal együtt

a katolikus és egyetemes emberi tudományosság elsőrendű csillagai. Mennyi hittudományi irat és könyv, nyelvészeti és történeti munka került ki az író jezsuiták kezéből. Alig van olyan tudományág, melynek művelői között legalább néhány kiváló jezsuitával ne találkoznánk. Bölcelet, földrajz, csillagászat, nyelvtudomány, mennyiségtan, természettan és egyéb tudományágak körét időálló és úttörő művekkel gyarapították. A jezsuiták közül többször oly termékeny írók kerültek ki, akik annyi könyvet írtak, amennyit nagyon sok ember egész életén át sem olvas el. Gretser Jakab 229 munkáját nyomtatták ki, 39 műve kéziratban forgott közkezen. Boylesve 170 könyvet adott ki. Hevenessi Gábor 128 kötet kéziratot gyűjtött össze. Carucci 118, Boero 79, Buck 74, Denis Mihály 91, Zaccaria 161, Boskovich 107, Neumayr Ferenc 112, Hardouin 108, Labbe 83, Nierenberg 57, Becanus 52, Kircher 44 jelentős munkával gazdagította a tudományos irodalmat. Pázmány magyar-latin sorozata és P. Bangha Béla Összegyűjtött Munkáinak 30 kötete is hatalmas teljesítmény. A rend tagjai 300 nyelv elemeit dolgozták fel, s írtak részint nyelvtanokat, részint szótárakat. A rend nevelési rendszere a humanisztikus képzésre épült fel, ezért azután hatalmas latin és görög irodalmi termést mutat fel az elmúlt 400 esztendő. Maga a Ratio atque institutio studiorum a neveléstudománv remeke, melvet

bölcs mérséklet és egységes világnézet fémjelez.

Az írott betűn túl nagy fontosságot tulajdonított a Jézustársaság a művészeteknek is. A jezsuita templomokban szóhoz jut az ihletett tervező, a szobrász, festő, faragómester, az ötvös s mindaz, aki szépet és nagyot tudott alkotni. A római Gesù és Szent Ignác-templom, a müncheni Szent Mihály-egyház, a győri Szent Ignác-, a székesfehérvári Szent János- és egyéb templomok a műalkotás remekei. A jezsuita rendből került ki a távlatok festője, Pozzo András és a virágfestő Seghers Dániel.

Természetesen, a jezsuita rend elsősorban a lelki irodalmat gyarapította, mert minden ilyen tevékenységében a lelkek javát tartotta szem előtt. A lelkiségről, vallásos életről szóló művek szerzőinek neve majdnem beláthatatlan. Ugyanez áll a szónoklati irodalomra nézve is. A jezsuita erkölcsstani írók érdemei elvitathatatlanok. Sok támadás érte a rend tanítását, de az egyháziassághoz ragaszkodó állásfoglalás mindig kiállotta a tűzpróbát.

A gazdag jezsuita irodalmi termés csak azt célozza, hogy segítsen azokon, akik a szó hatalmával vezetik a lelkeket Istenhez: szónokok, lelki vezetők, gyóntatók, tanácsadók, egyesületi igazgatók. Mivel a Jézustársaság elsősorban tevékeny életre van beállítva, az apostolkodás közvetlen gyakorlása, elsősor-

ban a szó és igehirdetés eszközeivel, mindig elsőrendű feladata marad, s hűnek is bizonyul ahhoz a programhoz, melyet rendalapítója összegezett az alaptörvényekben. Ez a szellem vezérli a jezsuitát otthon, kinn a nyilvánosság előtt vagy hazájától távol a missziók területén. Ez az apostoli beállítottság ihleti a jezsuitát akár tollal, akár szóval építi Isten országát.

A jezsuiták nemcsak Isten országát építették a lelkekben, hanem jeles szociológusok szerint államalkotó tényezőknek is bizonyultak. Helytálló-e állításuk? S ha igen, milyen mértékben? Lássuk csak!

BOLDOG ÁLLAM?

Minden államnak a célja és feladata, hogy biztosítsa alattvalói boldogulását. Minél jobban eléri az állam ezt a célt, annál tökéletesebben felel meg céljának. A földi boldogulás olyan út, melyen járva az egyes és közösség hűségben szolgál Istennek és eléri a végső célt: az örök boldogságot. E két szempont egységes szolgálata és megkönnyítése az állam feladata.

1600 körül a spanyol gyarmati kormányzó meghívására jezsuita hithirdetők érkeztek Délamerika középső vidékére a benszült indiánok gondozására. Már mások is dolgoztak itt előttük a lelkek javán, de azután abahagyták a reménytelennek látszó küzdelmet. A jezsuita hithirdetők először is terep-

szemlét tartottak. Szemük elé döbbent a bevándorolt európaiaknak súlyos botlásokkal teli élete. Ilyen példa csak rossz hatással lehet a benszülöttekre. De azután azt is észreveték, hogy az indiánok olyanok, mint a cigányok: fáznak a kitartó munkától s az egy helyen lakástól. Az új hithirdetők a hatóságok elé terjesztették terveiket. Előadták, hogy csak úgy nyerhetők meg az indiánok az igaz hitnek, ha teljesen külön, távol minden bevándorolttól, élnek. Az is fontos, hogy ne kényszerrel, hanem megneveléssel térítsék és szoktassák munkára őket. A hatóság teljesfokú támogatását ígérte. Az új hithirdetők azonnal munkához láttak. Úttalan utakon behatoltak az őserdő vadonjába és ajándékkal férköztek közelebb az indiánok szívéhez. Máskor csónakra és tutajra szállottak, a víziúton feleveztek az őserdők közepéig, kellemes hangú hangszerekkel és énekkel édesgették Krisztushoz a pogány indiánokat, akikről tudták, hogy nagyon szeretik a zenét.

Hosszú és fáradságos évek teltek el addig, míg célt értek. Megtörtént, hogy az indiánok este vidáman ültek a tábortűz köré és megelégedetten tértek pihenőre, de reggel a nap első sugarai csak hűlt helyüket világították meg. A hithirdető atyák nem csüggedtek, másodszer is megpróbálták azt, ami először nem sikerült. Kitartó munkával és hősi lemondással elérték azt, hogy *100 év leforgása alatt 33 virágzó indián telepet létesítettek*, melyek-

ben 100.000 lélek lakott. Az egyes telepek élén a kacika, törzsfőnök állott, aki a jezsuita hithirdetővel egyetértésben kormányozta alattvalóit. Idegenek, főként fehérbőrűek nem léphettek a telepekre, hogy meg ne rontsák és be ne csapják a tapasztalatlan indiánokat. A kereskedelmet megbízottak útján bonyolították le. Minden családnak volt külön kőháza. A telep közepén volt a főtér a gyűlések és ünnepélyek tartására, itt állott a hatalmas templom is. Minden indiánnak volt földje, melyet maga művelt, míg a közösség földjét közösen gondozták. A termést rekeszekre osztott magtárakba gyűjtötték és hetenként egyszer vagy kétszer kiosztották az eleséget, hogy helyes beosztásra és előrelátó gazdálkodásra szoktassák az indiánokat. A közös földek hozadékából fedezték a közigazgatás kiadásait.

Ilyen volt a boldog állam külső képe.

A jezsuita hithirdetők célja az volt, hogy a telepen lakó benszülötteket rendezett életre szoktassák. Épp ezért nem ötletszerűen, hanem okos előrelátással rendezték be az indiánok életét. Mivel tudták, hogy minden rossz forrása a tétlenség, azért elsősorban állandó foglalkozásról gondoskodtak. Mindenki mindennap megkapta a korának, erőinek és egyéniségének megfelelő munkát. Sok telepen, amíg az indiánok meg nem szokták az elfoglaltságot és időbeosztást, a leleményes hithirdetők zeneszóval kísértették ki őket a

földekre. Később már nem volt rá szükség, mert Isten szeretete, az engedelmeskedni vágyó akarat és belátás vezérelte őket minden tettükben.

Mindazok, akik látták az indiánok rendezett és megelégedett életét, őszinte elismeréssel adóztak a hithirdetőknek. A spanyol király nevében kiutazó kormányzók lelkes beszámolókat küldöttek a fővárosba. A főpásztori látogatást végző püspökök még mélyebben tekinthettek a megtért indiánok lelkébe. Egyik főpásztor megindult hangon vallotta meg, hogy könnyekig meghatotta őt az indiánok buzgóság és áhítata. Reggelenként megjelentek a templomban reggeli imára és résztvettek a legszentebb áldozat bemutatásában. Minden jelentősebb napi elfoglaltság vagy munka kezdetét harangszó jelezte. Este a templomban végzett közös imádság és hálaadás rekesztette be a munkában eltöltött napot. Az ennvire *Istenbe kapcsolódó élet* gyümölcse volt az az istenszeretet, mely arra képesítette a nemrég félvad indiánokat, hogy nagyobb és súlyos bűn nélkül éltek együtt telepeiken. Így sikerült azután mindenben megfelelni a felebaráti szeretet parancsának is annyira, hogy a szokásos emberi gyarlóságok nem rontották meg a *boldog együttélés* összhangját.

Paraguayban nem volt önálló állam, hanem a hit egységébe foglalt és közös törekvésű boldog közösség.

5. A MAGYARSÁGÉRT

RÉGEN.

Már a rendalapító is melegen érdeklődött a magyar katolikus sorsa iránt és szívesen sietett volna megsegítésére. Mindazonáltal az első ház csak az alapító halála után 1561-ben nyilhatott meg. Oláh Miklós primás több évi tárgyalás és előkészület után a rend vezetésére bízta a nagyszombati iskolát, mely hamarosan virágzásnak indult. De a szép kezdetet megakadályozta a kollégium leégése. E közben Báthory István lengyel király buzgólkodására Erdélyben is letelepedtek az atyák s Kolozsvárott, Nagyváradon és Gyulafehérvárott nagyarányú tevékenységet fejtenek ki. A kolozsvári iskola nagyszerű lendülettel működött és minden remény megvolt arra, hogy egyetemmé fejlődjék. A nyugtalanító események, háborúk, járvánvok és a másvallásúak kitiltó végzései itt gátolták és elakasztották a rendtagok tevékenységének kibontakozását.

Az igazi nagyarányú fejlődés a XVII. században, P. Pázmány Péter nyilvános fellépése után kezdődött. Pázmány mint a toll és a szó mestere a katolikus magyarságnak előbb lelki, később valóságos vezére is volt. Több rendházat és kollégiumot bízott a Társaság vezetésére. Legjelesebb alkotása az 1635-ben megnyílt nagyszombati egyetem,

mely a nagy alapító nevét viselő budapesti tudományegyetem őse volt. Hazánkban csak helyel-közzel gátolták a rend fejlődését és munkáját. A török kiűzése után egyik ház a másik után nyílt meg úgyannyira, hogy 1773-ban, az eltörlés évében 1000-nél több jezsuita működött a Szent Korona országainak területén. A fennállott 51 ház közül 41-ben oktatták és nevelték az ifjúságot. A nagyszombati egyetem mellett jelentős a kassai, kolozsvári, budai, győri és zágrábi akadémia. A tanítás mellett 27 városban vezették a plébániai lelkigondozást, népmissziókat tartottak, felkeresték a kórházakat és börtönöket, sokan a katonaság mellett tábori lelkészekként fáradoztak, mások, mint pl. a jeles Fáy Alajos, Orosz László, Szluha János, Koncsák Nándor, a tengerentúli missziókban dolgoztak a lelkek üdvösségén.

A rend magyar tagozata fenntartott három nagy nyomdát, mégpedig Nagyszombatban, Kassán és Kolozsvárott; több gyógyszertárat, mint Egerben, Budán, Trencsénben, Kőszegen, Székesfehérvárott. Sokan nagyarányú irodalmi tevékenységet fejtettek ki. Pázmány Péter, Káldi György mellett kivált Szabó István egyházi beszédeivel, melyek nyomtatásban is megjelentek. Hevenessy Gábor, Kapri-nay István, Pray György, Katona István, Pálma Károly történetíró munkássága közismert. Ők a mai magyar történettudomány megalapozói. Faludi, Baróti Szabó, Rajnis, Gerő

György, Molnár János neve eléggé ismert az irodalomtörténetből.

NAPJAINKBAN.

1909-ben megalakul az önálló magyar rendtartomány. A világháború és a bekövetkező szomorú események megtépázták a rendtartományt, sőt, a legrégebb házakat el is szakították, de azután új házak nyíltak Mezőkövesden, Szegeden, Budán és Kispesten. Az ország területének gyarapodásával került a magyar rendtartomány kötelékébe a kassai, szatmári és kolozsvári rendház.

A magyar rendtartomány központi háza Budapesten van. Magyar tartományfőnök P. Somogyi Jenő, aki előbb budapesti, 1913-tól nagyszombati rektor és egyúttal noviciusmester volt. 1918-tól 1924-ig első ízben, 1935-től máig másodszor a magyar rendtartomány főnöke. Közben 1925—33-ig pécsi rektor volt, ahol felépítette a gyönyörű templomot és a kollégium egyik szárnyát. P. Somogyi nevéhez fűződik a mezőkövesdi ház, az érdi noviciátus, a szegedi filozófiai és a teológiai kollégium létesítése; újabban a kassai kollégium, hódmezővásárhelyi és a kisperesti rendház és templom megnyitása. Legfontosabb tette a kínai misszió vállalása, mely 1936 óta „Tamingi apostoli elöljáróság” névvel a magyar katolikus hitbuzgóságnak és kultúrájának ékes bizonyossága. Tamingban lakik az apostoli prefektus P. Szarvas Miklós személyé-

ben. Ebben a városban gyönyörű templom és kettős iskolával rendelkező kollégium is van. A 41.523 katolikust számláló misszió, Kína egyik legjobban gondozott és legtöbbet ígérő missziója. A hívek évi gyarapodása 1500—2000 lélek. A misszió orvosi rendelőit 57.329 alkalommal keresték fel.

Nemcsak régen, hanem ma is nagyszámban voltak jeles jezsuiták, akik hittel, szeretettel és lendülettel fáradoztak a magyarságért. A magyar jezsuiták nevével kapcsolatos a katolikus magyarság megújítása a lelkigyakorlatok, népmisszió és sajtópropaganda révén. P. Rosty Kálmán, költő és szónok, P. Tóth Mike szerkesztő, író, szervező és tudós neve elválaszthatatlanul összeforrott a múlt század valóságos reneszánszával. P. Fényi Gyula a kalocsai csillagdán észlelt megfigyeléseivel a magyar névnek szerzett dicsőséget. P. Menyhárth László, P. Speiser Ferenc és P. Thalhammer János a természettudomány egy-egy ágát fejlesztették vagy gyarapították felfedezéseikkel és gyűjteményeikkel. P. Bíró Ferenc a Szív-újság alapítója és a Szív-egyesületek szervezője. P. Bangha Béla ragyogó szónok, író, szervező, sajtóapostol, kinek összegyűjtött munkái 30 kötetben most vannak sajtó alatt. P. Menyhárth László, P. Czimmermann István és társaik a Zambézi misszióban hirdették az evangéliumot.

Mindennek a nagyarányú tevékenységnek a száalai a budapesti Jézus Szíve-templom tor-

nyai alá futnak össze. Itt van a magyar jezsuita központ. Itt adják ki a katolikus értelmiség folyóiratát, a Magyar Kultúrát, az ízléssel szerkesztett Mária-kongregációt és Katolikus Missziókat, a népszerű Szív-újságot és Jézus Szíve Hírnökét. Ugyanitt van a Szív-egyesületek és Mária-kongregáció központja és több egyéb központ. A budapesti rendház immár 10 év óta fenntart egy szegénykonyhát, melyben az előkészítés és főzés munkáját áldozatos lelkek felváltva végzik. Naponként 300 szegény kap itt teljesen ingyen ebédet. A kiadás költségeit jötevők nagylelkű adományai képezik.

A budapesti rendház és központ tagjai dolgoznak több országos mozgalom szervezésében is. Ilyen nagyarányú munka a KALOT, EMSzO, Szociális Népmozgalom, Hivatásszervezet, innen indult el a KIOE stb. Elmondható, hogy itt dobog a magyar jezsuita rendtartomány szíve, emberfeletti feladat és munka veszi igénybe a rendtagok idejét, erejét és életét.

A magyar jezsuita rendtartomány fenntart egy-egy gimnáziumot és konviktust Pécsen és Kalocsán kb. 1100 diákkal; plébániát vezet Hódmezővásárhelyen, Nagykapornakon és Kolozsvárott; a Manréza-lelkigyakorlatos házat és noviciátust Budapesten; bölseleti főiskolát Kassán, rendi teológiát és egyházmegyei papnevelő intézetet Szegeden, lelkipász-

tori állomást Szegeden, Mezőkövesden, Szatmárott, Kispesten és Budapesten.

Milyen nagyarányú munka folyik az egyes házakban, a következő adatok szemléltetik. A rend szegedi Szent Ignác-utcai templomában 1921-ben 12.766, a következő évben 32.295, 1925-ben 58.390, 1930-ban 62.000, 1935-ben 131.000, 1940-ben 153.664 szentáldozást osztottak ki. A budapesti Manréza férfilelkigyakorlatos ház immár 14 éve fogadja be falai közé a mélyebb lelkiségre ivágyó magyar férfitársadalom javát. A lelkigyakorlatos mozgalom időszakai folyóirata 16.500 példányban jelenik meg négyszer évenként. Az elmúlt években 819 csoportban 34.586 résztvevő részesült itt a szentgyakorlatok áldásaiban.

A magyar rendtartománynak 372 tagja van, közülük 147 áldozópap, a többi papnövendék és testvér.

A rendtagok imádságos és munkás élete ezután is egyedül Istent, az Egyház és Haza javát kívánja szolgálni a hivatás megszabta keretek között. Így valósul meg az alapító jelmondatának tartalma: Mindent Isten nagyobb dicsőségére!

ÉLETET KRISZTUSÉRT

Kaszap Istvánról van szó. Életét két évszám jelzi: 1916—1935. Röpke évek, melyek immár elmúltak s Kaszap István történelmi személyiséggé lépett elő. A sok nagy magyar

jezsuita között ő az egyik legnagyobb.

Életrajzát sokfelé ismerik és olvassák. Reá emlékeztető képeket és tárgyakat mindenfelé kérnek. Meghódította a magyar ifjúság nemesebb részét, de felfigyeltek rá az idősebb korosztályok is, mert egyéniségéből feljűk áradó nemesség megkapta lelküket. Székesfehérvári sírja mintha nem is temetőben lenne! Illatos jácint, fehér és piros rózsza, székfű, égő mécses, lobogó gyertya, összekulcsolt kéz, kereső szempár, piros szívek, kérések, remények, aggódások és hála borítják a csendes sírt, melyhez egyesével és csoportosan zarándokolnak mindazok, akiknek kérni és megköszönni valójuk van. Ezt a sírt nem bánat és könnyezés, hanem napsugár és derű özönli el. Kaszap István sírja olyan mint a főiskolai katedra, mely vonzza a tanulni vágyókat. Olyan mint a hívó harang, mely a magasságok felé irányít és figyeltet. Titok volt ez az élet, hogy ilyen titokzatos a hatása?

Nem titok! Láng volt, mely világolt. Jóság volt, mely felemelt. Erő volt, mely segített. Lemondás volt, mely szabaddá tett és szárnyalt. Szeretet volt, mely szenvedett és szeretett.

Ez a lelkület árad Kaszap István életéből. Ez a beállítottság hiányzik korunkból s viszont található meg az ő életében: ezért figyel fel a fiatal hősre a mi nagyon-sokbanszegény korunk.

A kisdíákból egykor nagydiák lett. A nagydiák pályát választott és beállt Jézus seregébe, mert egy vezéreszméje volt csak: Életet Krisztusért! Az elvonult manrézai jezsuita élet hetei és hónapjai gyorsan peregtek. Krisztus közelében táborhegyi órákat élt át. De azután a nehéz olajfákhegyi idő következett: a kereszthordozás és keresztre feszítés Kálváriája. A fiatal szerzetes sokszor elmondotta a rendalapító Suscipe imádságát és minden szenvedés és lemondás azután annyira természetesnek tűnt fel előtte, mert Isten külön kegyelmét és atyai szeretetének jelét látta benne. Mikor a rövid földi lét után elérkezett a nagy kapuhoz, melyen át lépve odatehette feláldozott önmagát Isten trónja elé, akkor 1935 december 17-ike nem gyásznappal volt, hanem mennyei születésnap.

Mintha Istennek tervei volnának kis szolgájával! Ima meghallgatások, bizalom, remény, ragaszkodás és hála jelei napról-napra sokasodnak Kaszap István sírja, élete és neve körül. Köztünk élt, miénk volt, maradjon is velünk. Legyen élete láng, mely világol; hang, mely hívogat; szeretet, mely felemel; visszfény, mely Istenre utal; élet, mely vonz és Krisztusért lobog.

HOGYAN LEHETSZ JEZSUITA?

Ifjak, kik a Jézustársaságba lépni akarnak, erre a címre írhatnak: *Főtisztelendő P. Rector*, Budapest, XII., Labanc-út 57. Zugliget

gyönyörű vidéke ez, hol a Manréza (férfi-elkigyakorlatos ház) és a rend ujoncháza egy hatalmas épületben van. Legjobb a személyes érdeklődés. Vigyék magukkal az érettségi bizonyítványt (ez legalább jórendű legyen!), a keresztlevelet, erkölcsi bizonyítványt a hittanártól és az írásban adott szülői beleegyezést. A föl vétel előfeltétele a hivatásvizsga. A jelentkezők négy hivatalosan kijelölt páternál külön-külön kérdésekre válaszolnak, melyekből megállapítható a lelki-szellemi alkalmasság, a komoly szándék, a testi-lelki rátermettség, a biztosíték kitartásra. Ha e vizsga eredménye mind a négy páternál pozitív, a tartományfőnök megadja a föl vételt. Akiket föl vettek, rendszerint Loyolai Szent Ignác, rendalapító ünnepére (július 31.) vagy Nagyboldogasszonyra vagy szeptember 8-ra, — de különben évközben is bármikor — kezdi el az új életet. Ennek fokozatai: jelölt 10—16 napig, novicius 2 évig, fogadalmas testvér (scholasticus), míg filozófiai és teológiai tanulmányait végzi. E tanulmányok 7 évig tartanak. A 3 évi filozófia után rendszerint megszakadnak a tanulmányok és 1—2 évig mint nevelő működik a rend valamelyik nevelő intézetében. (Kalocsa, Pécs, Szatmár). A felszenteléshez a 30-ik év körül jut el a jezsuita. Nagy, áldozatos idő, de szép és boldog idő, mint az ádvent, a nagy várakozások szent ideje, melyre a magvetés és aratás boldog évei következnek.

Hazánkban a következő helyeken találhatók jezsuita rendházak:

1. *Budapest*, VIII., Mária-utca 25. Itt lakik a magyar jezsuita rendtartomány főnöke.
2. *Budapest*, VIII., Mária-utca 25. Jézus Szíve templom és rendház; a rend kiadásában megjelenő lapok, Mária-kongregáció, Jézus Szíve Szövetség, Szívőárda, és a támingi misszió itthoni gondnokságának központja.
3. *Budapest*, XII., Labanc-utca 57. Manréza férfilelkigyakorlatos ház, a rendi noviciátus székhelye.
4. *Hódmezővásárhely*, Szent István-tér 4. Szent István-templom, rendház és plébánia.
5. *Kalocsa*, Pest megye. Szent István-templom, rendházzal kapcsolatos kollégium, gimnázium, konviktus, rendi és érseki kis-szeminárium.
6. *Kassa*, Bubits Zsigmond-utca 6. Bölcséleti főiskolával kapcsolatos kollégium.
7. *Kispest*, Rózsa-utca 122. Jézus Szíve-templom és rendház.
8. *Kolozsvár*, Monostor 12. A Hétfájdalmú Szűzanyáról nevezett templom, rendház és plébánia.
9. *Mezőkövesd*, Mátyás király-utca 47, Borsod megye. Jézus Szíve-templom és rendház.

10. *Nagykapornak*, Zala megye, Apátság. Urunk színeváltozásáról címzett templom, rendház, plébánia és apátsági birtok.
11. *Nagyvárad*, görögszertartású jezsuiták háza, plébániája és temploma.
12. *Pécs*, Pius-Kollégium, Gróf Zichy Gyula-utca 6. Jézus Szíve-templom, rendházzal kapcsolatos kollégium, gimnázium, konviktus, rendi kieszeminárium.
13. *Szatmárnémeti*, Pázmány Péter-utca 3. Kálvária-templom, rendház és konviktus.
14. *Szeged*, Kálvária-utca 39. Szent József-templom, hittudományi főiskolával kapcsolatos kollégium.
15. *Szeged*, Dóm-tér 2. Egyházmegyeközi Szent Gellért-Szeminárium és hittudományi főiskola.
16. *Támingi Misszió Kínában*. Apostoli előjáróság több rendházzal és kisebb hithirdető állomással. Cím: Catholic Mission, Taming, Hopeh, China.

- Algermissen Konrad: Die Jesuiten. Leutesdorf (Rhein) 1936.
- Andor Géza: A hivatás. Budapest, 1940.
- Bangha Béla: A jezsuita rend és ellenségei. Budapest, 1928.
- Bangha Béla: A négyszázéves Jézustársaság. Budapest, 1940.
- Bangha Béla: Képek a Jézustársaság történetéből. Budapest, 1940.
- Bernhard Zsigmond: Mi a jezsuita rend? Budapest, 1918.
- Bichlmayer Georg: Jesuiten. Köln, 1933.
- Brucker Joseph: La Compagnie de Jésus. Páris, 1919.
- Dissard Jean: Les Jésuites. Toulouse 1929.
- Endrődy László: Életet Krisztusért. Kaszap István. Budapest, 1941.
- Gyenis András: A hitvédők fejedelme. Bel-larmino Szent Róbert élete. Budapest, 1941.
- Gyenis András: A jezsuita rend generálisai. Budapest, 1935.
- Gyenis András: A jezsuita rend hazánkban. Rákospalota, 1941.
- Gyenis András: A hitegység vértanúja. Bobola Szent András élete. Budapest, 1941.
- Gyenis András: Jezsuita ünnepek. Rákospalota, 1941.

- Gyenis András: Régi magyar jezsuita rendházak és telepek. Rákospalota, 1941.
- Gyenis András: Jezsuita testvér. Rákospalota, 1941.
- Gyenis András: Száz jezsuita arcél. Három kötet. Budapest, 1941.
- Gyenis András: Loyolai Szent Ignác visszaemlékezései. Budapest, 1934.
- Gyenis András: A Mester nyomában. Rákospalota, 1941.
- Gyenis András: Apostoli távlatok. Rákospalota, 1941.
- Isérrn Juan: Historia de la Comp. de Jesús para uso sus Hermanos novicios de habla esp. Buenos Aires, S. Miguel, 1938.
- Koch Ludwig: Jesuiten-Lexikon. Paderborn, 1934.
- Meschler Moritz: Die Gesellschaft Jesu. Freiburg, 1911.
- Nyisztor Zoltán: Bangha Béla élete és műve. Budapest, 1941.
- Omerovich Tamás: Loyolai Szent Ignác. Rákospalota, 1940.
- Petruch Antal: Jézus Szíve apostola. P. Bíró Ferenc emlékezete. Budapest, 1940.
- Rosa Enrico: I Gesuiti. Róma, 1930.
- Weisweiler Heinrich: Der Jesuitenorden, sein Werden und Wollen. Berlin, 1922.

